

Engzell, P. Freya, A. & Verhagena, M. D. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. PNAS, 118(17), e2022376118. <https://doi.org/10.1073/pnas.2022376118>

Topuzov, O., Bibik, N., Lokshyna, O., & Onopriienko, O. (2022). Organisation of primary education at war in Ukraine: results of a survey of primary education specialists. Education: Modern Discourses, 5, 7–18. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2022-5-01>

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ З ПІДВИЩЕННЯ ОСВІТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИКЛАДАЧІВ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Анна Остапенко, доктор філософії

Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

Чинне Положення про підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ визначає цілі, завдання, форми, функції закладів організацій підвищення кваліфікації, загальні вимоги до оцінки та фінансування програм підвищення кваліфікації та набутих компетенції передбачено «Законом про Освіту» (2011), що регулює право вчителя підвищувати кваліфікацію в навчальних заходах не менше 5 днів на рік. Однак деякі установи (наприклад, Центр компетенції вчителів, Центр професійного розвитку) більше не існує, оскільки разом із Центром розвитку освіти та Литовським центром освіти та інформації для дорослих, у 2009 році вони були реорганізовані в Центр розвитку освіти (ЦРП). Пізніше, у 2019 році, цей заклад також було реорганізовано, а його функції передано Національному агентству з питань освіти. Відповідно до регламенту НАПО (був чинний до 2019 року), одним із завдань центру полягала в забезпеченні якості підвищення кваліфікації вчителів, ініціювати та здійснювати й розроблення програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Проте, Національне агентство з питань освіти охоплювало лише сфери дошкільної, дошкільної та загальної освіти, тобто професійно-технічна освіта, не ввійшла до програм з підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТО. Відповідно до положення про кваліфікацію та розвиток ПТО

Національне агентство з питань освіти оновило наприкінці 2017 року положення про кваліфікацію педагогічних працівників ПТО, й тепер Національне агентство з питань освіти здійснює кваліфікацію й удосконалення педагогів ПТНЗ та спеціалістів освіти дорослих. Наразі існує розбіжність між положенням про професійну підготовку вчителів та реальної ситуації, і це може негативно вплинути на якість ПТО в Литві, що було вказано в звіті з професійної освіти та навчання в Литві (Vocational Education and Training in Lithuania, 2019; Національне агентство з питань освіти).

Доктори Віда Навіцкене та Емілія Урнежене у своїй доповіді «Сільське середовище, освіта, особистість» проаналізували низку документів з довгострокової мети коледжів щодо вдосконалення педагогічної кваліфікації, було досліджено низку документів: довгострокові стратегічні плани/інтегрований розвиток стратегії (до 2019, 2020 та 2021 відповідно), статuti та документи з питань політики в області якості освіти. Додатково аналізувалися документи в тих випадках, коли довгострокові стратегічні плани були недоступні на сайтах коледжах. Були відмічені значні відмінності між державними та приватними коледжами: 11 із 13 державних коледжів завантажили свої стратегічні плани на свої веб-сайти, тоді як лише 3 з 10 приватних коледжів надали свої стратегічні плани онлайн. Така розбіжність з'явилася через те, що кілька державних коледжів реалізовували проекти після заходу «Підвищення ефективності системи навчання» та «Навчання впродовж життя», також брали участь в програмі «Розвиток людських ресурсів» на 2007–2013 роки. Тому, необхідно було взяти документи приватних коледжів. Впроваджуючи оцінку литовських закладів вищої освіти, стратегічне планування є одним із чотирьох оцінюваних компонентів для коледжів. Вивчивши результати міжнародних оціночних звітів, виявилось, що негативну оцінку за стратегічність отримали 23 коледжі, лише один державний і два приватні з 2013 року. Таким чином, передбачається, що всі коледжі мають свої довгострокові стратегічні плани, але не всі вони відкриті для загального доступу.

Віда Навіцкене та Емілія Урнежене аналізуючи цілі коледжів щодо підвищення кваліфікації викладачів виділили: по-перше, у відкритих для доступу документах не виявлено даних про підвищення кваліфікації; по-друге, деякі коледжі, які дотримуються змін парадигми, тобто розробляють систему освіти, орієнтовану на студента, ставлять перед собою великі завдання щодо сприяння інтернаціоналізації, розвитку дистанцій-

ного навчання, подачі заявок на конкурси, гранти. Інноваційні стратегії викладання, а також забезпечення гнучкого та різноманітного навчання сприяє розвитку педагогічних компетенцій викладача, де визначається дуже абстрактно: для цього необхідно сприяти професіоналізму викладачів, забезпечити підвищення кваліфікації кадрів, а також реалізувати процес управління та розвитку людських ресурсів, які б забезпечували безперервність і цілеспрямованість розвитку компетенцій та кваліфікації викладачів коледжу; по-третє, компетенції, які потрібно розвивати, конкретно визначені в деяких документах, які включають не тільки науково-дослідні, освітні та предметні компетенції, а також: безперервний розвиток компетенцій, цінності, професіоналізм викладача, застосування проблемного навчання, творчість, створення інновацій, загальні здібності, технічне навчання, підприємливість, розвиток навичок іноземних мов, інформаційні технології, мобільність, висока якість навчання.

Аналізуючи більш конкретні приклади, варто зазначаючи, що один із державних коледжів має на меті досягти того, щоб 100% навчальних програм використовували інноваційні методи та технології навчання; однак менше половини викладацького складу очікується підвищення кваліфікації. Науковці наголошують на активній участі студентів у педагогічному процесі, що є результатом діяльності викладача, отже, підвищення творчих здібностей, активність в навчанні студентів можлива за їх систематичної інтеграції в різні види навчальної та позалекторної роботи.

Компетентнісний підхід орієнтований на організацію навчально-пізнавальної діяльності шляхом моделювання різноманітних ситуацій у різних сферах життєдіяльності людини. Існує випадок, коли освітня компетентність розглядається як компетенція компіляції методичних матеріалів. Винятковий випадок серед усіх литовських вищих навчальних закладів була стратегічна мета приватного коледжу, яка відповідала політичним цілям, викладеним у Комюніке Європейської Комісії.

Менше 90 % викладачів коледжів оцінили та визнали дидактичні компетенції: «Прагнення забезпечити відповідність дидактичних і предметних компетентностей викладачів коледжу та їх підготовленість, щоб навчати відповідно до стандартів і вимог коледжу, необхідно запровадити програму розвитку, оцінки та сертифікація компетенцій викладачів коледжу, які мають бути основою присвоєння певної кваліфікаційної категорії після закінчення навчання кваліфікаційних курсів розвитку. Крім того, не-

обхідно визначити істотний мінімум рівень дидактичної підготовленості викладача як обов'язкова норма перед початком педагогічної діяльності».

Велику увагу приділено стратегічному плану коледжів на розвиток виховних здібностей педагогів. Тим не менш, узагальнивши всі дані, очевидно, що заклади вищої освіти значною мірою спрямовані на розвиток предметних компетентностей викладачів. Аналіз стратегічних планів коледжів виявив, що має бути розвиток науково-дослідницької та предметної компетентностей педагогів та зміст навчання.

Стратегічні документи коледжів наголошують на розвитку загальних здібностей, таких як комунікативна компетентність, знання іноземних мов у різних формах (літні табори, дистанційне навчання, міжнародні курси та інші), увага приділяється розвитку як творчості, так і підприємливості і навіть вказуються конкретні методи, які мають застосовувати викладачі у своїй щоденній роботі. Узагальнюючи, можна констатувати, що велика кількість коледжів також ставлять перед собою завдання постійного професійного розвитку своїх викладачів (Vida Navickienė¹, Emilija Urnėžienė, 2017).

Зроблено висновок, що аналіз документів, що описують освіту в Європі, висвітлює діяльність викладачів фахових коледжів в рамках переважаючої парадигми навчання впродовж життя, яка зосереджується на безперервному розвитку освітніх компетентностей. Проведений аналіз довгострокових стратегічних планів вищих навчальних закладів (університетів та коледжів) свідчить про недостатню увагу до вдосконалення компетентностей викладачів. Нажаль, предметні компетентності, привертають більше уваги порівняно з навчальними. Слід підкреслити, що розвиток компетентностей викладачів більше висвітлено у державних вищих навчальних закладах, ніж у приватних закладах.

Ключові слова: педагогічна компетентність, ПТО, Закон про Освіту, Національне агентство з питань освіти.

Література

Giedrė Beleckienė, Gintautas Jakštas, Liutauras Kazlavickas, Martynas Kriauciūnas, Mariuš Palevič. (2019). Vocational Education and Training in Lithuania. Retrieved May 17, 2023 <http://bitly.ws/G3LE>

National agency for education. Retrieved May 17, 2023 from <https://www.nsa.smm.lt/english/>

Vida Navickienė¹, Emilija Urnėžienė. (2017). RURAL ENVIRONMENT. EDUCATION. PERSONALITY. The Concept of the Need for Teachers' Educational Competences in the Strategic Documents of Lithuanian Higher Education. (12-13 May, 2017). Jelgava, Retrieved May 17, 2023 from <http://bitly.ws/G3LT>

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

Галина П'ятакова, д. пед. н.

Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна

Метою дослідження є з'ясування особливостей педагогічної підготовки у вищих закладах країн Вишеградської групи. Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина як країни-учасниці Вишеградської групи у процесі оновлення й модернізації освіти зберігають свої національні традиції. Погоджуємося з думкою чеської дослідниці К. Влчкової, яка стверджує, що у повному розумінні не має поняття «європейська освітня політика», є лише освітня політика окремих країн ЄС, оскільки кожна країна-учасниця має свою освітню політику (Vlčková, 2006). Головним завданням при об'єднанні у Вишеградську групу проголосили розвиток та збереження національної мови, літератури, культури кожної держави-учасниці у процесі реформування та виконання соціально-економічних завдань ЄС. У країнах Вишеградської групи відбулася зміна парадигми – якісна освіта відповідно до вимог ЄС, тому підготовка висококваліфікованого вчителя стає пріоритетом як нації, так і Європи.

З'ясували, що Польщі раніше від інших країн Вишеградської групи почалися зміни в освіті. Зауважимо, що традиційною для філологічних факультетів університетів в Польщі є спеціалізація «вчитель польської мови та літератури/культури», яку активно здобувають на рівні бакалавра та магістра. Підготовка вчителя розпочинається на ступені бакалавра і має обов'язкову педагогічну практику у молодшій школі. На рівні магістра додають теоретичні дисципліни з педагогічного циклу та педагогічну практику у середній або вищій школі. Така спеціалізація поширена лише на програмах підготовки вчителя мови у середніх навчальних закладах. На рівень підготовки вчителя/викладача звертають увагу у всіх документах реформування освіти. Дослідники водночас підкреслюють недостатній рі-